

Ból związany ze stwardnieniem rozsianym – przegląd systematyczny i proponowana klasyfikacja

Pain associated with multiple sclerosis: Systematic review and proposed classification
Pain 137 (2008) 96–111

Alec B. O'Connor^a, Steven R. Schwid^b, David N. Herrmann^b, John D. Markman^c, Robert H. Dworkin^{b,d}

^aDepartment of Medicine, University of Rochester School of Medicine and Dentistry, 601 Elmwood Avenue, Rochester, NY 14642, USA, ^bDepartment of Neurology, University of Rochester School of Medicine and Dentistry, 601 Elmwood Avenue, Rochester, NY 14642, USA, ^cDepartment of Neurosurgery, University of Rochester School of Medicine and Dentistry, 601 Elmwood Avenue, Rochester, NY 14642, USA, ^dDepartment of Anesthesiology, University of Rochester School of Medicine and Dentistry, 601 Elmwood Avenue, Rochester, NY 14642, USA

Abstract: Pain is common in patients with multiple sclerosis (MS), but estimates of its prevalence have varied widely. The literature describing pain in MS patients spans four decades and has employed a range of different methodologies. We undertook a systematic review in order to summarize current understanding of the association between MS and pain and provide a basis for the design and interpretation of future studies. The point prevalence of pain in patients with MS is nearly 50%, and approximately 75% of patients report having had pain within one month of assessment. Pain adversely affects most aspects of health-related quality of life, including functional domains such as the ability to work. The presence of pain in patients with MS is associated with increased age, duration of illness, depression, degree of functional impairment, and fatigue. Several different types of pain are found in patients with MS, including extremity pain, trigeminal neuralgia, Lhermitte's sign, painful tonic spasms, back pain, and headache. Putative mechanisms of pain in patients with MS are discussed, and a classification of pain in MS is proposed. Few randomized clinical trials of treatments for MS pain have been conducted, and the limitations of current knowledge regarding approaches for treating MS pain are discussed. Suggestions for future studies that would increase understanding of the natural history, mechanisms, and treatment of pain in patients with MS are presented.

Key words: Multiple sclerosis; Chronic pain; Neuropathic pain; Health-related quality of life

Streszczenie: Ból występuje powszechnie u pacjentów ze stwardnieniem rozsianym (*sclerosis multiplex*, SM), lecz szacunkowe dane na temat jego rozpowszechnienia są bardzo zróżnicowane. Piśmiennictwo opisujące zagadnienie bólu u pacjentów z SM obejmuje cztery dekady badań z wykorzystaniem szeregu różnych metod naukowych. Podjęliśmy się przeprowadzenia przeglądu systematycznego w celu podsumowania aktualnej wiedzy na temat związku pomiędzy SM a dolegliwościami bólowymi oraz dla stworzenia podbudowy przyszłych projektów naukowych i ich interpretacji. Rozpowszechnienie punktowe bólu u pacjentów z SM wynosi niemal 50%, a około 75% chorych zgłasza dolegliwości bólowe występujące w ciągu miesiąca poprzedzającego ocenę. Ból wywiera niekorzystny wpływ na większość aspektów jakości życia związanej ze zdrowiem, włącznie z domenami funkcjonalnymi, takimi jak zdolność do pracy. Obecność bólu u chorych na SM wykazuje związek ze starszym wiekiem, dłuższym czasem

trwania choroby, większym nasileniem depresji, wyższym stopniem upośledzenia funkcjonalnego i silniejszym zmęczeniem. U pacjentów z omawianym schorzeniem spotyka się kilka różnych typów dolegliwości bólowych, w tym ból kończyn, nerwoból nerwu trójdzielnego, objaw Lhermitte'a, bolesne toniczne skurcze mięśniowe, ból pleców i głowy. W publikacji omówiono przypuszczalne mechanizmy rozwoju bólu u chorych na SM, zaproponowano także klasyfikację dolegliwości bólowych występujących w tej chorobie. Liczba przeprowadzonych badań klinicznych z randomizacją, poświęconych metodom leczenia bólu w SM, jest niewielka. W artykule omówiono ograniczenia aktualnego stanu wiedzy na temat kierunków terapii dolegliwości bólowych w SM. Przedstawiono również sugestie dotyczące przyszłych badań, które pogłębilyby znajomość naturalnego przebiegu, mechanizmów oraz dostępnych kierunków leczenia bólu u pacjentów z SM.

Słowa kluczowe: Stwardnienie rozsiane; Ból przewlekły; Ból neuropatyczny; Jakość życia związana ze zdrowiem